

Nem az ember a világ közepe: a Light Art Museum új kiállításán más perspektívákból láthatjuk a világot, a molekuláris szinttől a bolygóközi méretekig

A Light Art Museum (LAM) „More Than Human” című új kiállításán magyar és neves külföldi művészek közel negyven műalkotását, köztük installációkat, vetítéseket és immerzív műveket láthatunk. Vannak húzónevek is, mint a természeti elemeket a múzeumi terekbe beépítő Ólafur Eliasson izlandi-dán képzőművész mágus, vagy a közvetlen a tudatalattira ható műveiről híres, provokatív brit Matt Collishaw. A kiállítás célja, hogy az emberközpontú szemlélet helyett bemutassa, milyen más perspektívákból láthatjuk a világot, a molekuláris szinttől kezdve a bolygóközi méretekig.

P. Szabó Dénes

Fotó:Ilyés Zsolt | Forrás:Népszava

A több mint kétezer négyzetméteren bejárható kiállítás egyszerre látványos és elgondolkodtató, a fénnel és hanggal operáló installációk ugyanis rávilágítanak arra, hogy nem az ember a világ közepe, léteznek más perspektívák is. Ez volt a célja Szalai Borbála és Bencsik Barnabás kurátoroknak, akik olyan műveket válogattak, melyek kizökkentik a nézőt a megszokott pozíciójából. A kiállítás „Több mint ember” címe is erre posztumán

gondolatiságra utal, vagyis arra, hogy napjainkra túl kell azon lépni, hogy az ember áll a világ közepén, hanem ő is csak része annak, hisz még számos élőlény él körülötte a baktériumoktól kezdve a legnagyobb emlősökig. Ennek a gondolatnak ágyaz meg a múzeum terének közepén látható óriási gömb, melynek felületén kaleidoszkópszerűen suhannak át motívumok, ami akkor kelt igazi, immerzív élményt, ha belépünk ebbe az építménybe, melyben a végtelen számú kavargó vonal között úgy érezhetjük magunkat, mintha egy virtuális valóságba kerültkünk volna. Vicsek Viktor és Rodrigo Guzman ezen alkotásában az ember tényleg kizökken a megszokott szemszögéből. – A kiállítás művei a szándékaink szerint érzékileg hozzák létre azt az állapotot, hogy az ember kibillenjen, és hajlamossá váljon arra, hogy elfogadjon más nézőpontokat és más logikát is – mondta a Visszhangnak Bencsik Barnabás.

Fotó:Ilyés Zsolt | Forrás: Népszava

A papagáj szót kér

De melyek is ezek a szokatlan nézőpontok? Az Allora & Calzadilla művészpáros A nagy csend című videóinstallációja például egy veszélyeztetett Puerto Ricó-i papagáj gondolatait hangosítja ki, aki az Arecibo rádióteleszkóp közelében él. A film egy fontos ellentmondásra mutat rá, hiszen míg a tudósok a szerkezettel földönkívüli intelligens létformák után kutatnak, addig a papagáj, mint elbeszélő ezt kérdezi: „Miért nem minket akarnak meghallgatni?”

Mat Collishaw brit művész Alpha Omega című munkája egy vitrinbe helyezett úrhajós sisak, melynek plexijén csimpánzok tükröződnek, akik tapogattják és kopogtatják azt, míg a sisak belsejében egy emberi koponya képe dereng fel, így jelezve, hogy nem minden utazás végződik happy enddel. Collishaw egy másik művében, egy három csatornás videóinstallációban pedig egy vízalatti világot látunk, melyben elképzelt lények úszkálnak,

miközben a testük folyamatosan alakul, mivel nehézfémek, mikroműanyagok és ipari hulladékok között kell élniük – a látvány egyszerre szemet gyönyörködtető, de bizarr is. A fuse* nevű alkotó Mimikri című művében is egyfolytában változnak a szereplők, melyek részben növény, részben rovar hibridek – a szürreális alkotás a mesterséges intelligencia segítségével készült.

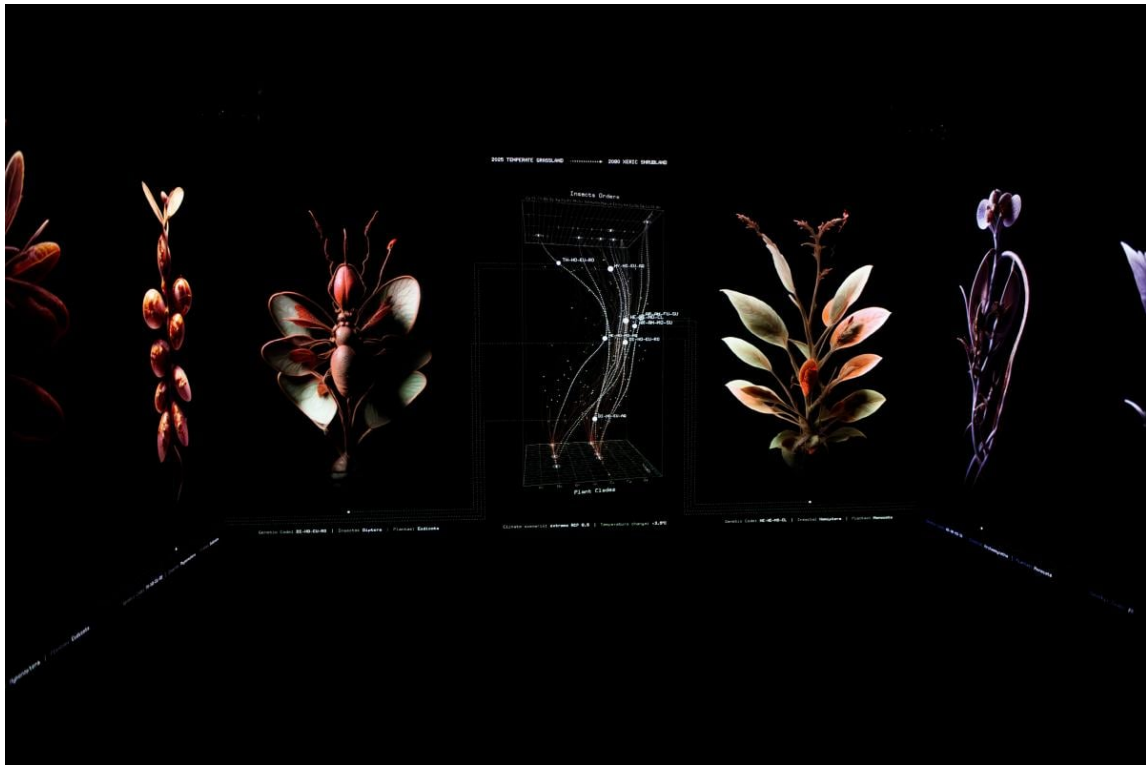
Baktériumból szobor

A tárlaton számos rendhagyó anyagú művet is láthatunk. A legfurább talán Andrea Shin Ling installációja, melyet 3D nyomtatással hoztak létre az ősi cianobaktériumokból, melyek a Föld oxigénjét évmilliárdokkal ezelőtt létrehozó organizmusok, így aktívan vesznek részt az üvegházhatás leküzdésében – az alkotó amúgy a most zajló Velencei Építészeti Biennálén a Kanadai Pavilonban is hasonló eljárással készült szobrokat mutatott be.

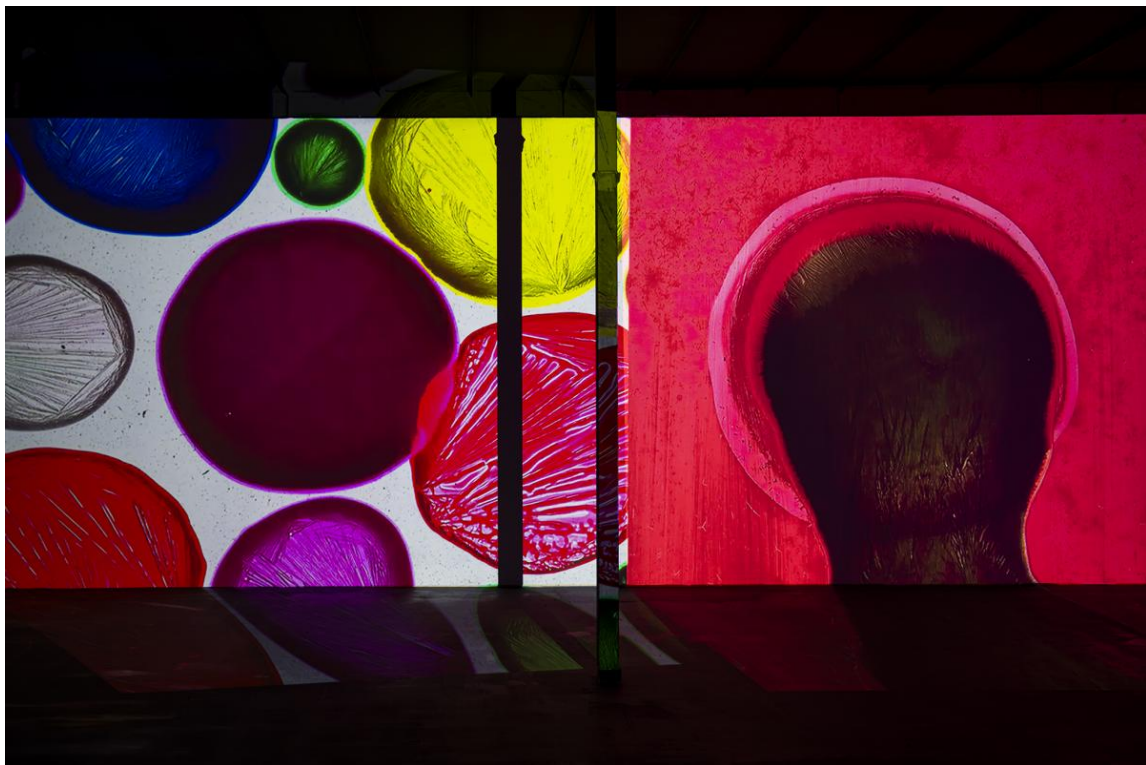
A mű különlegessége, hogy ahelyett, hogy erőforrásokat vonna ki a természetből, valójában mikroszkopikus élőlényekkel működik együtt. Ezeknek a baktériumoknak azonban folyamatosan fényre, nedvességre és melegre van szükségük, ezért a kiállítás egész ideje alatt terráriumokban gondoskodnak róluk.

A mű éppen ezért elég látványos, mondhatni sci-fiket idéz, de bemutatja azt is, hogy az apró organizmusokra ne kizsákmányolható erőforrásként, hanem együttműködő partnerként tekintsünk.

A tárlaton két magyar művész szintén szokatlan anyagokból készült szobrait láthatjuk. Üveges Mónika formázott fából, rozsdamentes acélból, műgyantából és muszlinból készült művei mintha félig emberi, félig kiborgszerű testek lennének, eltörölve a határt a természetes és a mesterséges között. Kiss Balázs Ágoston installációja pedig egy laboratóriumot idéz, melynek két oldalán egy-egy emberszerű formát látunk, míg a közepén egy trilobita ihlette szobrot – ez az ízeltlábú több száz millió évvel ezelőtt élt a tengerekben. A három alakot egy csőrendszer köti össze, mintha azok biológiai vagy mesterséges szinten kötődnének egymáshoz. A mű arra hívja fel a figyelmet, hogy milyen hatásokkal járhat, ha az ember mesterségesen avatkozik bele az élet folyásába.

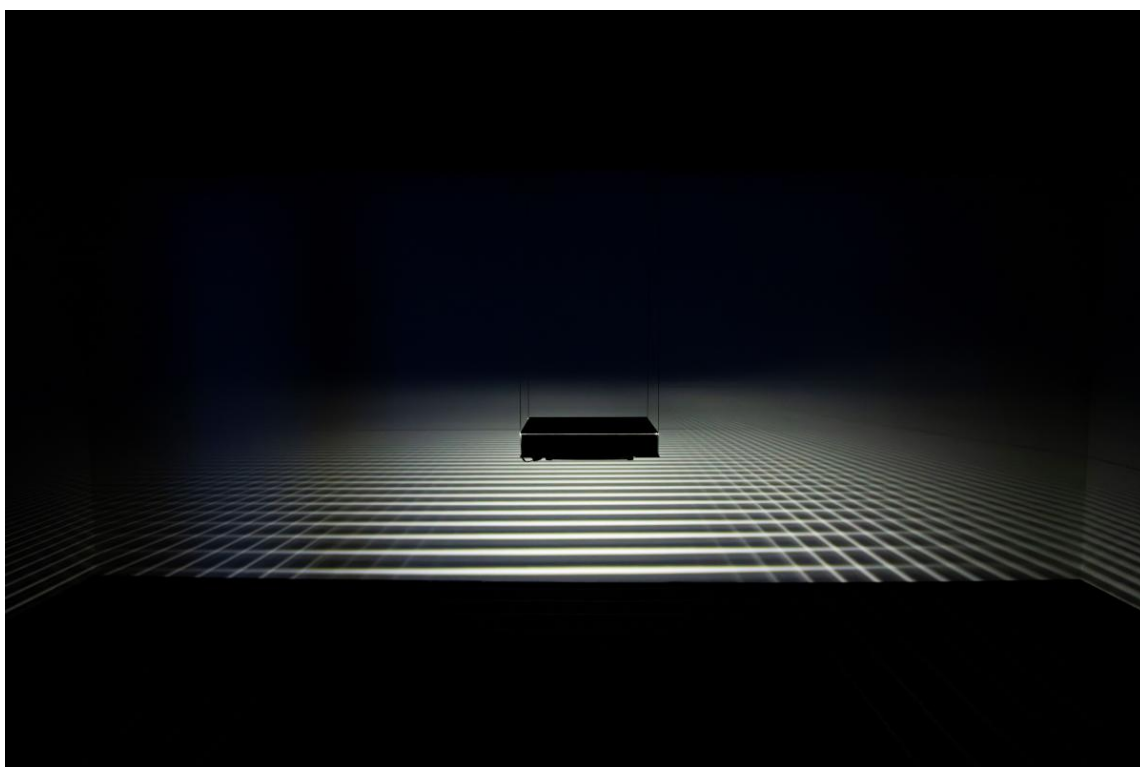
Fotó:Ilyés Zalán| Forrás:Népszava

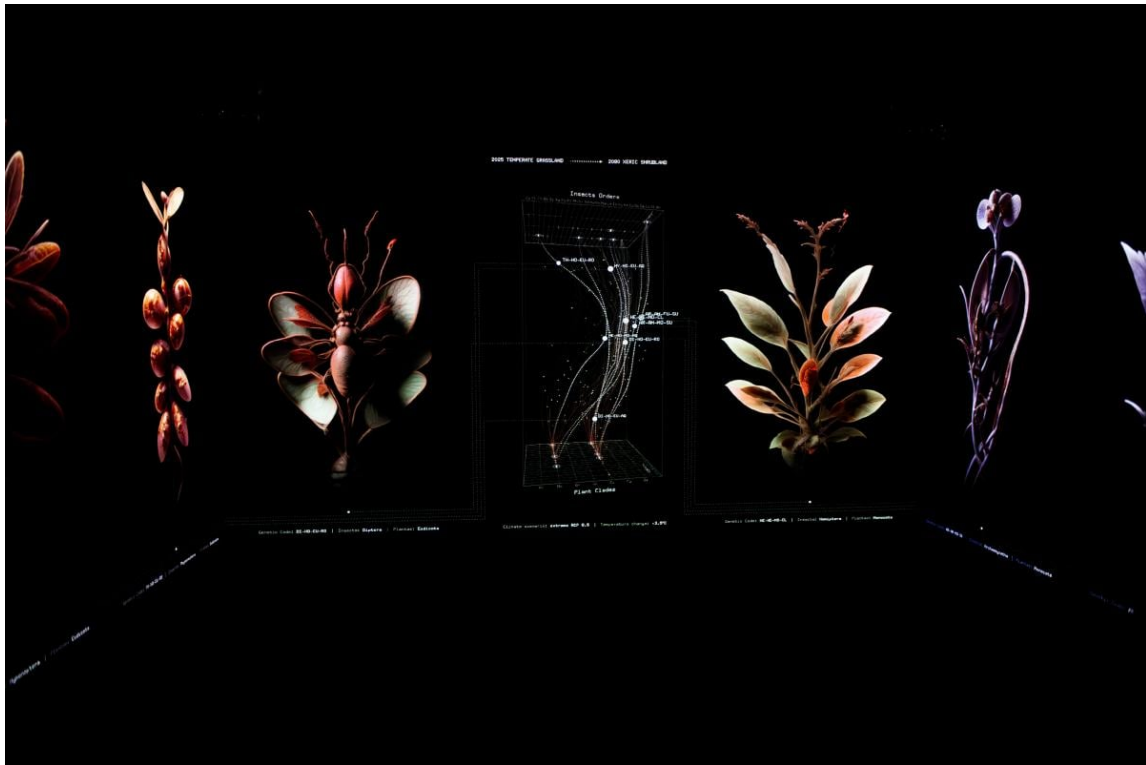
Fotó:Ilyés Zalán| Forrás:Népszava

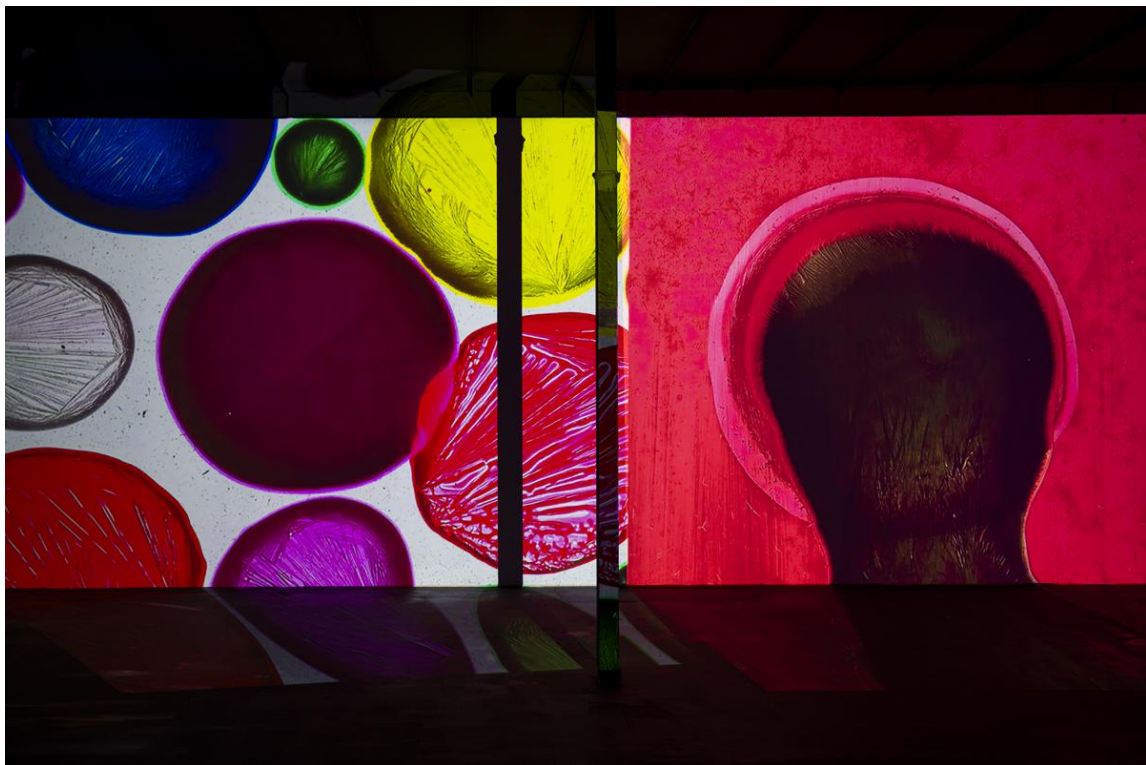
Fotó:Ilyés Zalán| **Forrás:**Népszava

Fotó:Ilyés Zalán| **Forrás:**Népszava

Fotó:Ilyés Zalán| **Forrás:**Népszava

Fotó:Ilyés Zalán| **Forrás:**Népszava

Folyó mint jogalany

– Fontosnak tartjuk, hogy a poszthumán megközelítés egyre hangsúlyosabban bekerüljön a hazai közbeszédbe is, hiszen a nemzetközi tudományos és művészeti körökben már évtizedek óta a diskurzus részévé vált, és ez a szemlélet jelenti az alapját a zöld

mozgalmaknak, hiszen mostanra már olyan állapotba került a bolygónk, hogy valamit tényleg kezdeni kell ezzel a helyzettel. Ezt a tudati változást viszont nagyon nehéz elérni – véli Bencsik Barnabás, hozzátéve, az ilyen tematikájú tárlatok viszont talán segíthetnek a gondolkodásmódunk áthangolásában.– A felvilágosodás óta az ember került a világunk központjába, és erre a karteziánus szemléletre épült az egész ipari forradalom, melynek folyamányaként a Föld kincseit kizsákmányolták, más kontinenseket pedig gyarmatosítottak. Ez az emberi beavatkozás pedig napjainkra olyan hatással lett a bolygó egészére, hogy egy új elnevezést is adtak ennek az új földtörténeti korszaknak, ez az Antropocén – mondta Bencsik Barnabás, hozzátéve, mindez a fosszilis energiatermelés, azaz a kőolaj, földgáz bányászata, illetve az egyre inkább szennyezett légkör miatt alakult ki.

– Az ember feljogosítva érzi magát, hogy a környezetét szabadon kihasználja és lerabolja, anélkül hogy bármit is visszaadna. Ez a szemlélet működteti az egész kapitalista, profitérdekű és folyamatos fejlődésre beállított, kizsákmányoló rendszert, holott az ember ugyanúgy része ennek a nagy egységnek – véli a kurátor.

Ezzel ellentétben a poszthumán gondolkodás arra sarkall, hogy az antropocentrikus szemléletből tovább kell lépni, vagyis meg kell érteni, hogy nem az ember mindennek a közepe, nem ő áll mindennek a tetején, hanem csak egy parányi része a nagy egésznek.– Az ember az elmúlt néhány száz évben olyan szinten sértette meg a természetet és borította fel az ökológiai egyensúlyt, hogy az előbb-utóbb vissza fog ütni, ennek látjuk jelét a klímaválságban is, és erre hívják fel a figyelmet a klímaaktivisták is – mondja Bencsik. Rendhagyó példának hozza fel, hogy 2017-ben Új-Zélandon a wellingtoni parlament az őslakos maorik kérésére megszavazta, hogy a Whanganui nevű folyót már önálló jogalanyként ismerjék el. A változás tehát elkezdődött, de még hosszú út áll a természetvédők és a művészek előtt.